

Opdracht

In deze opdracht gaan we oefenen met beeldbronnen, want deze bronnen komen altijd terug op een toets of in het eindexamen. Waarom is het van belang om hier aan dacht aan te besteden? Het blijkt dat veel leerlingen moeite hebben om de afbeeldingen te begrijpen en er de boodschap uit te halen. Meestal komt dit doordat je vergeet de afbeelding te beschrijven. In deze opdracht gaan we eerst de afbeeldingen beschrijven: wat valt er te zien? Daarna analyseren we de bronnen aan de hand van drie deelvragen: op vorm, wat gebeurd er op de afbeelding en waarom is het gemaakt. Tot slot volgt de interpretatie dan komen we met antwoorden en conclusies. Maak dus eerst de beschrijving aan de hand van stappenplan en beantwoord dan de overig vragen.

Om het iets overzichtelijker te maken gebruik je van het stappenplan van havo-vwo:

Havo-vwo stappenplan omgaan met beeldbronnen:**1. Beschrijven Wat is er te zien?**

Doe het als volgt: je buurman/-vrouw wijst op de afbeelding de dingen aan en benoemt wat hij/zij ziet. De ander schrijft het op. Let ook op de achtergrond en de details!

2. Analyse**A. Vorm Hoe is het gemaakt?**

Wat voor soort werk is het (tekening, foto, schilderij of grafiek)?

Wat staat in het centrum van de afbeelding? Hoe zie je dat?

Hoe heeft de maker ervoor gezorgd dat bepaalde personen meer in het hoog springen dan andere personen?

Waar valt het licht op? Kan het licht in werkelijkheid ook zo binnenvallen? Waar om heeft de maker dit zo gedaan?

Zijn bepaalde aspecten overdreven weergegeven?

Op wat voor manier maakt de tekst deel uit van de afbeelding?

B. Inhoud Wat stelt het voor?

Wat zijn de personen aan het doen (Let op alle personen)?

Waar kijken de personen naar (Let weer op alle personen)?

In wat voor ruimte vindt de scene plaats?

Welke voorwerpen zie je en waarvoor dienen die?

Welke symbolen zie je?

Welke woorden, namen en begrippen staan in de prent?

Wat zeggen de bijschriften over de inhoud van de prent?

C. Functie Waarom / waarvoor is het gemaakt?

Dit is meestal niet erg moeilijk. De meeste spotprenten zijn bedoeld om kritisch te kijken naar een bepaalde gebeurtenis. Affiches zijn vaak bedoeld om een partij of idee onder de aandacht te brengen.

Controleer of de bovengenoemde functies inderdaad juist zijn.

Zo niet, geef dan aan waarvoor de bron gemaakt is.

3. Interpretatie Wat is de betekenis van de bron?

Wie zijn de personen? Waarom zijn sommigen belangrijker dan anderen?

Waarom zijn de personen dat aan het doen?

Waarom zijn de voorwerpen toegevoegd?

Waarnaar verwijzen de symbolen?

Wat betekenen de woorden, namen en begrippen in de prent?

Waarom zijn ze toegevoegd (vergeet de bijschriften niet)?

Wat is de betekenis van de details en de achtergrond?

4. Koppeling met de vragen: welke informatie moet je gebruiken om de gestelde vragen te beantwoorden?

Lees de vraag nog een keer. Welke informatie heb je nodig om de vraag goed te kunnen beantwoorden. Gebruik die informatie en gebruik de kennis die je zelf hebt om tot een genuanceerd antwoord te komen.

Bron: H.G.F., Havekes, 'Naoorlogse generaties in cartoons', *KLEIO* (december 2002), 28.

Vragen.

Vraag 1. Beschrijf elke prent zo precies mogelijk met behulp van stappenplan.

Gebruik bron 1.

Vraag 2. Welke twee thema's hielden het politieke debat in Amerika tientallen jaren voor de Amerikaanse burgeroorlog bezig? Beantwoord de volgende onderdelen

- Noem aan de hand van bron een oorzaak van de Amerikaanse burgeroorlog.
- Noem een andere oorzaak van onenigheid tussen Noord en Zuid (zonder bron).

Gebruik bron 2.

Vraag 3. Beantwoord de volgende onderdelen:

- Welke begrip past bij deze bron?
- Verklaar met behulp van een beeldelement uit de bron het onderschrift: Waarom is dit erger dan slavernij?
- Welk standpunt neemt de tekenaar in? Leg je antwoord uit.

Gebruik bron 3.

Vraag 4. African Americans vochten in beide wereldoorlogen mee in het Amerikaanse leger.

- In welke legereenheden kwamen de meeste zwarte soldaten terecht?
- Verklaar met welke achterliggende gedachte melden de meeste zwarte mannen zich vrijwillig aan voor legerdienst?
- Licht met behulp van één beeldelement uit welk standpunt de maker van de beeldbron inneemt ten opzichte van gekleurde soldaten.

Gebruik bron 4.

Vraag 5. Leg met behulp van de beeldbron de volgende onderdelen uit:

- Wat er bedoeld wordt met 'Jim Crow'.
- Waarom er een begrafenis voor gehouden wordt.
- Licht toe waarom deze 'begrafenis' in 1944 kon plaatsvinden.

Gebruik bron 5.

Vraag 6. Het begrip vrijheid heeft twee betekenissen in de bron.

- Leg uit welke twee situatie / problemen Fischetti met zijn prent aan wil kaarten.
- Welke president was ten tijde van de tekening in ambt?
- Is het cynisme van Fischetti terecht als je kijkt naar wat deze president op beide terreinen heeft gedaan? Leg je antwoord uit voor beide terreinen.

Gebruik bron 6.

Vraag 7. In de politieke prent van tekenaar Opland brengt minister van Buitenlandse Zaken, Luns, Nieuw-Guinea in veiligheid.

- Waarom wordt de minister van Buitenlandse Zaken, Luns, afgebeeld als Sinterklaas
- Waarom wordt door Opland Nieuw-Guinea afgebeeld als zwarte Piet? Leg zijn boodschap uit.

- Waarom worden Sint en Piet onder vuur genomen door blank Pieten? Leg ook uit waarom die blank zijn afgebeeld, want in die tijd bestonden toch nog geen blanke of roetveegpieten.
- Verklaar welke mening Opland heeft bij de overdracht van Nieuw-Guinea.

Gebruik bron 7

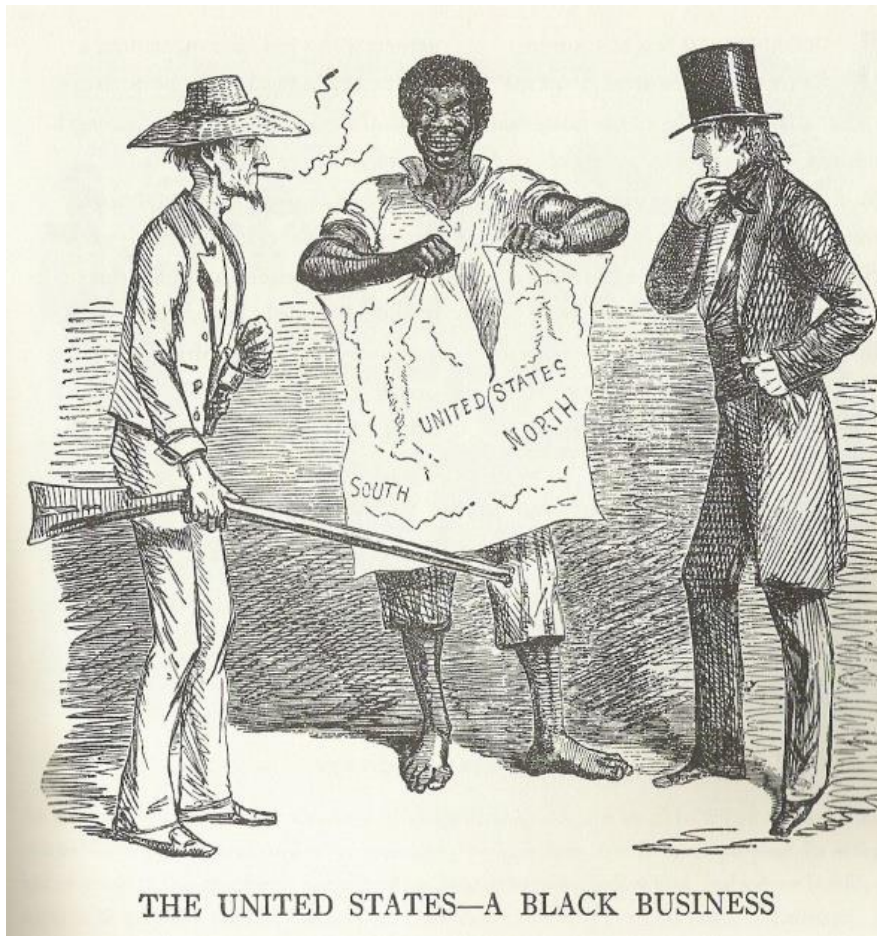
Vraag 8. In 2017 wonen er 300.000 Surinamers in Nederland en in de loop der jaren kregen steeds meer van hen moeite met de zwartepietfiguur. De prent is gemaakt naar aanleiding van de publicatie van *Sinterklaasje kom maar binnen zonder knecht* uit 1998, waaruit bleek dat in Suriname en ook in Nederland maar weinig Surinamers iets van het feest moeten hebben. Zwarte Piets leidde zelfs vaak tot doodsangst en negatieve ervaringen bij de jeugd.

Beantwoord de volgende onderdelen:

- Laat de tekenaar Zwarte Piet en Sinterklaas met elkaar in discussie gaan? Leg je antwoord uit met behulp van een beeldelement.
- Licht toe waarom veel Surinamers moeite hebben met het Sinterklaasfeest.
- Wat is jouw mening over het Sinterklaasfeest? Wat mag hetzelfde blijven en wat moet anders? Gebruik altijd argumenten om jouw mening te onderbouwen.
- Is jouw mening van het Sinterklaasfeest aangepast door deze digitale methode of is jouw mening al enkele jaren veranderd? Licht je standpunt met argumenten toe.

Bronnen.

Bron 1.

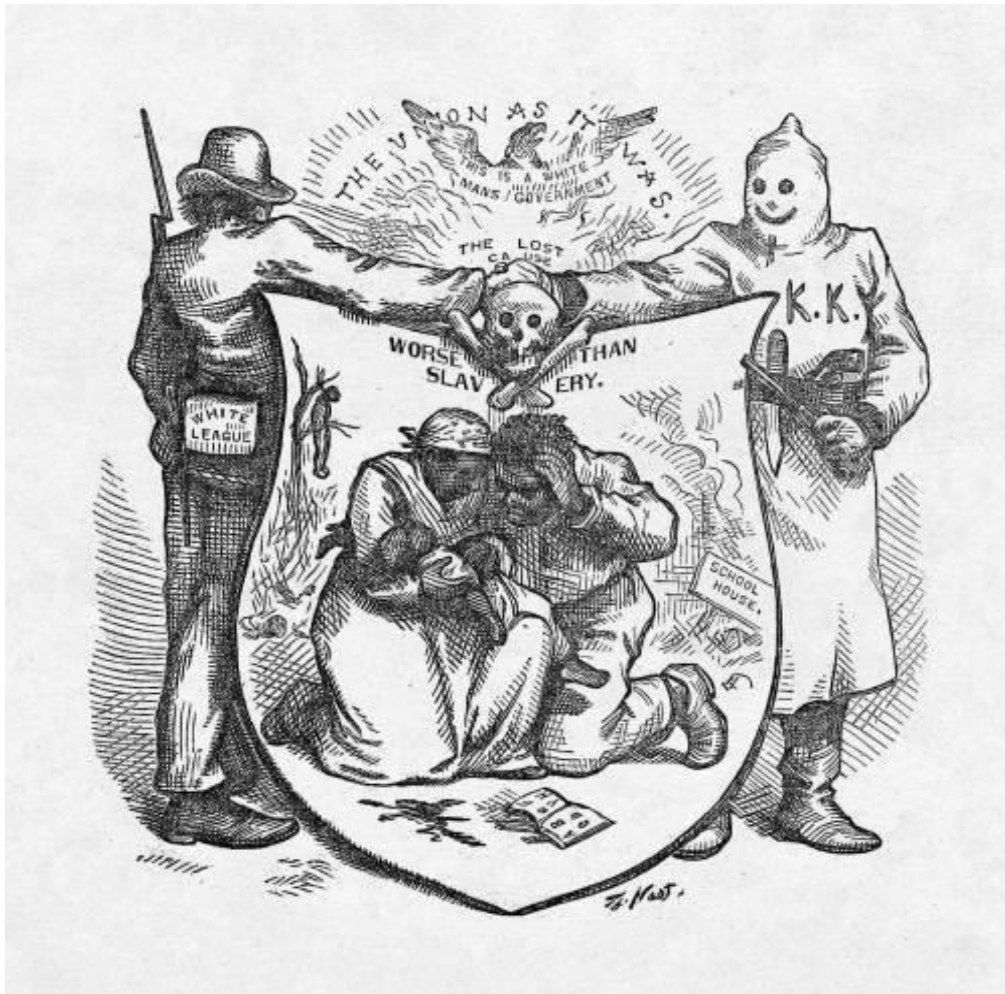

Toelichting.

Britse cartoon uit het tijdschrift Punch, 1856.

Vertaling: The United States a black business, betekent de Verenigde staten is een zwarte aangelegenheid.

Bron 2.

Toelichting.

Spotprent uit 1874, Engelse tekst in de prent:

'The Union as it was / This is a white mans government / The Lost Cause. / Worse than slavery.' Vertaling in het Nederlands: 'De unie zoals het was / Dit is een regering van blanken en voor blanken / De verloren zaak / Erger dan slavernij.'

Bron: Thomas Nast, Harper's Weekly (1874), Library of Congress.

Bron 3.

Toelichting.

Een cartoon uit *Messenger*, 1919 over 'the new negro'.

Vertaling onderschrift: 'de nieuwe massa neger' maakt Amerika veilig voor zichzelf.

Vertalingen uit de prent: Giving the hun a dose of his own medicine, betekenis: geef de Duitsers / mof een koekje van eigen deeg.

Tekstballon: since the government won't stop mob violence I'll take a hand, betekenis: zolang de overheid niets onderneemt tegen straatgeweld / rassenrellen, dan zal ik maar het recht in handen nemen.

Bron 4.

Toelichting.

De begrafenis van 'Jim Crow' gehouden in Detroit als onderdeel van de demonstratie 'Parade for Victory', 1944. Deze demonstratie werd georganiseerd door de NAACP afdeling Detroit in het noorden van de VS.

Bron: website kingofreads.com.

Bron 5.

Cartoon van John Fischetti, 1965.

'DEAR SON — I'M PROUD THAT YOU'RE DEFENDING
THE FREEDOM WE'RE TRYING TO GET...'

Toelichting.

Cartoon gemaakt door John Fischetti in 1965.

Tekst in het onderschrift luid: dear son, I'm proud that you're defending the freedom we're trying to get..., betekenis: beste jongen, ik ben zo trots op je dat je de vrijheid verdedigt die we thuis proberen te krijgen.

In Nederland

Bron 6.

Toelichting.

Minister van Buitenlandse Zaken Joseph Luns brengt Nieuw-Guinea in veiligheid voor de witte pieten. Wie zijn de witte pieten op de prent van Opland?

Cornelis van Dis van de Staatkundig Gereformeerde Partij (SGP),

Piet Jongeling van het Gereformeerd Politiek Verbond, Nico Verlaan van de Boerenpartij (BP) en Evert Harmsen van de Groep Harmsen, een afsplitsing van de BP. Allemaal Kamerleden die tegen de overdracht van Nieuw-Guinea waren aan Indonesië. Oom Soebandrio is de Indonesische minister van Buitenlandse Zaken.

Bron: Afbeelding van historiek.net en J. Bas, *Kom maar binnen! Zwarte Piet in spotprenten, 1871-2017* (2017).

Bron 7.

Toelichting.

Deze prent van Anone uit de Groene Amsterdammer uit 18 november 1998 verwijst Zwarte Piet naar het koloniaal verleden: 'Zonder de koloniën waren jullie nergens.'
Bron: J. Bas, *Kom maar binnen! Zwarte Piet in spotprenten, 1871-2017* (2017).

PWS-ideeën

Werken met spotprenten of cartoons is ook een mogelijkheid om met weinig woorden een profielwerkstuk te schrijven. Je analyseert de beeldbronnen en schrijft bijvoorbeeld een verslag over een ontwikkeling: hoe is de beeldvorming van African Americans in spotprenten in de loop van 1860 tot 1960 veranderd in de Verenigde Staten? Je kunt er zelfs voor kiezen om enkel één tekenaar, één tijdschrift of één krant te gebruiken in het onderzoek. Pas dan wel je onderzoeksvraag aan.

Wil je een onderwerp dat nauw aansluit bij een eindexamenonderwerp om jezelf nog beter op het eindexamen voor te bereiden. Het is dan mogelijk om aan de hand van verschillende spotprenten uit de Tachtigjarige Oorlog een of verschillende conclusies te trekken (Historische context De Republiek) of Sovjet spotprenten van het Westen uit verschillende fasen uit de Koude Oorlog met elkaar te vergelijken (Historische context De Koude Oorlog).